

?Informació i democràcia

«L'exercici del dret a rebre una informació veraç no ha de ser condicionat per cap censura prèvia, ni cap dificultat d'accedir a informació pública»

El dret a poder comunicar públicament a tots els ciutadans els fets que es coneixen i s'han verificat convenientment com a certs per part dels professionals de la informació i, el no menys important, dret de la ciutadania a rebre lliurement informació veraç a través de tota tipologia de mitjans d'informació del que succeeix, sense que els periodistes intentin decantar l'opinió dels ciutadans amb la seva versió dels fets, és un indicador estudiat anualment per Reporters sense Fronteres com a termòmetre de salut democràtica de les societats.

És de lectura imprescindible el seu informe anual, doncs la professió de periodista és una professió de risc en els indrets del món on no es pot publicar, precisament, les barbaritats de les dictadures per a mantenir ignorants al conjunt dels ciutadans de la persecució als dissidents, de les versions oficials que són grans mentides. Però també és una professió cobdiciada i que pot rebre tracte de favor per tal que relati els fets amb el biaix que les autoritats desitgen en tota mena d'estats.

L'exercici del dret a rebre una informació veraç no ha de ser condicionat per cap censura prèvia, ni cap dificultat d'accedir a informació pública, i la informació ha de recollir les mirades plurals perquè plural és la societat i als fanàtics i dictadors hi ha poques coses que temin més que la possibilitat que sigui evident que la seva paraula no és la veritat absoluta. Però l'estudi també té en compte; tot respectant la mirada personal i la línia editorial dels grups mediàtics; el biaix és pernicios, doncs no sempre és evident i pot arribar a confondre la informació amb l'aval de les polítiques governamentals o de determinats grups de pressió.

Per això la classificació de Reporters sense Fronteres té un rerefons que va més enllà d'un rànquing simple d'una lliga de democràcies i dictadures si la llegim del dret o del revés; és - també- una reflexió per a cada ciutadà i per a cada informador. L'edició 2021 de la Classificació Mundial de la Llibertat de Premsa que ha publicat Reporters sense Fronteres (RSF) mostra que la principal vacuna contra el virus de la desinformació, el periodisme, està total o parcialment bloquejada en el 73% dels països.

El baròmetre Edelman Trust 2021 revela una preocupant desconfiança de la ciutadania vers els periodistes: el 59% de les persones preguntades en 28 països creuen que els periodistes intenten enganyar al públic i que tergiversen la realitat. Cal dir que aquest any (2021) és especialment interessant perquè reflecteix la percepció de veracitat de la informació rebuda -entre altres coses- de la pandèmia per coronavirus.

Brasil i Veneçuela han baixat quatre llocs en el rànquing per com la premsa ha tractat les afirmacions de Bolsonaro i Maduro, fent promoció de medicaments que no han demostrat mai la seva efectivitat. L'Iran i Egipte també han baixat en el rànquing per l'estrict control sobre les conseqüències de la pandèmia sobre la població i han intentat minimitzar la xifra de víctimes. Zimbàbue també ha baixat 5 posicions per haver empresonat a un periodista per parlar de desviaments de fons en la compra de material sanitari.

Les posicions de millor qualitat informativa, les ocupen els països escandinaus; Suècia, que ha relatat amb cruesa i realisme les seves decisions de no fer confinaments totals de la població, puja una posició per l'accés a tota la informació que ha concedit a tota la premsa. Per contra, Alemanya ha baixat dues posicions en aquest rànquing per no haver protegit als periodistes de les agressions que han patit de l'extrema dreta que encapçalava les manifestacions negacionistes i antivacunes.

Estats Units manté la posició en el rànquing tot i que més de 400 periodistes van ser agredits per partidaris de Trump, per Reporters sense Fronteres conclou que aquesta actitud hostil del president Trump no ha impedit que la premsa del país seguis essent rigorosa, raó per la qual el president va crear-se canals propis de desinformació que no poden ser avaluats en l'estudi.

Índia, Mèxic, Rússia van desplegar mesures de censura i repressió cap als reporters i per això perden posicions en el rànquing. A Rússia encara no es pot valorar tota la contra-informació sobre la invasió d'Ucraïna, doncs correspondrà a l'exercici 2022, però sí que entra a valorar la censura aplicada en el cas de l'opositor Navalny.

Xina, Corea del Nord i Turkmenistan han baixat en el rànquing fins a situar-se en les darreres posicions per haver intentat negar l'impacte de la Covid-19 i no donar informació sobre població afectada. En el cas de l'antiga república soviètica està prohibit escriure paraules com coronavirus, SARS-CoV-2 o Covid-19, fins i tot, està prohibit parlar de pneumònia atípica. També El Salvador han posat tota mena d'obstacles per accedir a alguna xifra de gestió de la pandèmia. Eritrea segueix sense donar informació de 10 periodistes detinguts fa vint anys i neguen les presons en contenidors en el bell mig del desert.

El país que retrocedeix més és Malàisia, on van aprovar un decret "anti-fake-news" que atorga al govern la possibilitat d'imposar la seva versió "com la veritat indiscutible".

Així doncs, la manera en què s'ha tractat la informació referida a la pandèmia durant els anys 20 i 21 ha esdevingut un indicador de qualitat periodística. Espanya, situada en el lloc 44 hauria de proposar-se millorar els seus nivells de transparència i de pluralitat dels mitjans públics. No parlem d'un dret qualsevol, no hi ha ciutadans lliures si no hi ha informació veraç i contrastada